

1964

15

DER TIG

JAAR GELEDEN

Vraagstukken van nú belicht vanuit de
ervaring der arbeidersbeweging

★

door PAUL DE GROOT

★

Overgenomen uit het theoretisch maandblad
POLITIEK EN CULTUUR juli-aug. 1964

VOOR hen die zich, hetzij enkele jaren voor de Tweede Wereldoorlog, tijdens de bezetting of daarna bij de communistische beweging hebben aangesloten, is de huidige discussie in de internationale communistische beweging maar 'n vreemde zaak.

Door het feit, dat de strijd zich tot dusver voornamelijk tussen de communistische partijen van twee grote mogendheden, de Chinese Volksrepubliek en de Sowjet-Unie, heeft afgespeeld, vond een dooreenstrengeling plaats van algemene vraagstukken en geschillen over praktische zaken tussen de socialistische staten, waardoor de discussie bijzonder ingewikkeld is geworden.

Natuurlijk zijn deze laatste geschillen uiteindelijk niet de voornaamste oorzaak van de strijd, maar zijn zij op hun beurt een uitvloeisel van de tegenstellingen over de algemene oriëntering waarmee op dit ogenblik de communistische beweging opnieuw aan het worstelen is.

Opnieuw, want het is niet voor de eerste maal dat dit gebeurt.

Het huidige communisme is een voortzetting van de theorie en de georganiseerde arbeidersbeweging die in de tijden van Marx en Engels geboren zijn en het was steeds en is thans meer dan ooit een *levende* beweging.

Het heeft méér dan eens zijn ups en downs gekend, méér dan eens bevond het zich schijnbaar in een impasse, waar het echter steeds weer vernieuwd, levenskrachtiger en machtiger dan ooit uit te voorschijn is gekomen.

Dat komt, omdat onze beweging beantwoordt aan de diepste noden en behoeften van de massa, dat zij diepe wortels in de massa bezit en daaruit telkens nieuwe krachten put om moeilijkheden te overwinnen die zich bij haar ontwikkeling voordoen.

Het is daarom thans wel het ogenblik om een duik in de geschiedenis te nemen en na te gaan hoe vorige interne strijd in de communistische beweging verlopen is.

Natuurlijk kan het nagaan van de geschiedenis niet ten doel hebben om een anecdotische opsomming van de gebeurtenissen te geven.

Het moet in dienst staan van een beter begrip van wat er *in onze tijd* gebeurt, het moet helpen om de toekomst beter te maken.

In dit opzicht is het thans nuttig om een terugblik te werpen op een grote gebeurtenis, ongeveer dertig jaar geleden: het Zevende Congres van de Communistische Internationale waar de CPN toen bij aangesloten was.

Dit congres, het laatste van die Internationale vóór haar ontbinding, vond in de zomer van 1935 plaats.

Het was niet slechts een bijeenkomst van partijen, het was een daad!

Het was een heroriëntering van de communistische politiek op een ogenblik, waarin onze beweging in een critieke toestand was geraakt, en in een uiterst gevaarlijke toestand óók, gezien de wereldoorlog die voor de deur stond.

Die critieke toestand was het gevolg van enorme dwalingen en verregaande onbekwaamheid gedurende meer dan tien jaar hieraan voorafgaande.

Maar alvorens hierop nader in te gaan, eerst enkele opmerkingen over de wijze waarop de heroriëntering tot stand kwam en de communistische beweging weer in juiste banen werd geleid.

De voornaamste stoot daartoe kwam van onder op, uit de massa.

In februari 1934 was in Frankrijk een massabeweging tegen de fascistische dreiging opgekomen, waarin communistische en socialistische arbeiders met elementaire kracht de scheidsmuren tussen hen doorbraken en in de strijd, en door het succes van die strijd, met één slag de moeilijkste tactische en theoretische problemen oplosten, waarover in de leidende kringen van de Komintern voordien eindeloos met citaten en uitspraken heen en weer was gehakketakt, zonder een stap verder te komen.

Een van de opmerkelijkste trekken van het Zevende Congres van de Komintern was de erkentelijkheid die, in de aangenomen resolutie en in het slotwoord, voor de Franse arbeidersklasse, zowel communisten als socialisten, werd uitgesproken voor het feit „dat zij door de praktijk van hun strijd ... hebben meegeholpen aan de voorbereiding van de besluiten van ons Congres.”

Dit is een bewijs hoe ook in onze tijd de activiteit van de gewone mensen een beslissende rol kan spelen bij de beslechting van de gewichtigste internationale strijdvragen. Het Zevende Congres van de Komintern bracht een heroriëntering van de communistische politiek, die beslissend geweest is voor alles wat de communisten tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben gedaan.

Er waren drie factoren die deze heroriëntering bepaald hebben.

De eerste was de machtsgreep van het Hitler-fascisme in het jaar 1933 en de daarop snel volgende afbraak van de laatste resten van democratie in Duitsland, de razende terreur van de bruine fascistten, de massamoord op arbeidersleiders, zowel communisten als sociaal-democraten en alle enigszins vredesgezinde mensen, het begin van de uitroeiing van de Duitsers van Joodse afstamming.

De tweede was, zoals gezegd, de doorbraak van de eenheidsactie van sociaal-democratische en communistische arbeiders in Frankrijk.

De derde was de door de wereldopinie afgedwongen vrijspreek van de Bulgaarse communistische leider Dimitroff door de nazi-rechtbank in Leipzig en zijn aankomst, na langdurige gevangenschap en een levensgevaarlijk proces, in Moskou.

De oprichting van de fascistische dictatuur in Duitsland had de communistische beweging als een bliksemslag getroffen.

Nog dieper werden de communisten in de wereld geschokt door de weerloosheid van de Duitse communistische partij tegen de terreur van de nazi's. In 1934, na een jaar Hitler-macht, was het reeds duidelijk, dat die stevig in het zadel zat en dat niet alleen de so-

ciaal-democratische partij van de kaart was geveegd, maar ook de communistische partij zich niet in de illegaliteit kon handhaven.

Wij stonden duidelijk voor de ineenstorting van de gehele politiek en tactiek van de leiding van de Communistische Internationale, buiten de Sowjet-Unie, in kapitalistisch Europa.

En ook van haar gehele manier van optreden als internationaal centrum van de communistische partijen.

De Duitse communistische partij was de grootste partij in de kapitalistische wereld, met 6 miljoen kiezers.

En, volgens de methoden van de Komintern-leiding, werd zo'n partij als „Standaard-type” genomen, waarop de gehele internationale politiek en tactiek werden gebouwd, die door alle andere partijen moest worden nagevolgd en die op alle manieren, ook ten koste van eigen taak, door de anderen moest worden bijgestaan.

Het is ook voor niet-tijdgenoten thans nog wel mogelijk zich voor te stellen in welke moeilijkheden de communisten overal in de wereld kwamen te verkeren toen de Duitse communistische partij bleek te hebben gefaald.

Die moeilijkheden werden steeds groter toen de toenmalige leiders van de Komintern krampachtig aan hun politiek en methoden bleven vasthouden en zich met banbliksems en grote monden keerden tegen elke twijfel aan hun onfeilbaarheid.

Die herziening werd echter onvermijdelijk toen de massa haar zelf begon toe te passen.

De Franse communistische partij plaatste zich aan het hoofd van de democratische massabeweging, die in feite toch door haar jarenlange propaganda en werk was voorbereid, zonder zich nog langer door de banbliksems van de sectariërs te laten weerhouden en in die richting gingen ook steeds meer de communistische partijen in andere westerse landen.

Dat de heroriëntering zich internationaal kon doorzetten, zonder organisatorische crisis of scheuring, was aan een ander stuk strijd te danken, nl. aan het optreden van George Dimitroff voor de fascistische rechtbank in Leipzig en de enorme weerklink die hierop in de gehele wereld volgde.

Dimitroff was een plaatsvervangend lid van het internationale bestuur van de Komintern, als vertegenwoordiger van de Bulgaarse communistische partij en was tot dusver niet op de voorgrond getreden.

Nu was hij vrijgekomen uit langdurige Duitse gevangenschap, na een historisch proces waarin zijn standvastigheid gebleken was.

Nu verscheen hij op het strijdtoneel met een onaantastbaar prestige en een wereldpopulariteit waartegen alle binnenkamers intriges en dogmatische boekengeleerdheid te pletter liepen.

Na een korte rust bond Dimitroff de strijd aan voor een nieuwe communistische politiek en lanceerde die op het Zevende Komintern Congres.

Waarin bestond die heroriëntering? De eerste en beslissende stelling ervan was, dat Hitler-Duitsland de voornaamste en agressiefste aanstichter was van een nieuwe oorlog, en dat die oorlog op korte termijn dreigde los te barsten.

Dat was uitermate belangrijk.

Want hoewel ook de leiding van de Komintern in de voorafgaande jaren herhaaldelijk op de agressiviteit van Duitsland gewezen had, was die echter niet helemaal ernstig genomen.

De economische groei van Duitsland, die reeds rond 1928 die van de meeste andere kapitalistische landen overtrof, had wel de aandacht getrokken. Maar de daarmee gepaard gaande bewapeningsdrang en het hysterische nationalisme dat er, wetmatig, uit voortvloeide werd toch min of meer verklaard als een verzet tegen de beperkingen die Duitsland door het Verdrag van Versailles waren opgelegd.

De Komintern-leiding had geen duidelijk inzicht in de tegenstellingen tussen de imperialistische mogendheden.

Zij hield lang vast aan de opvatting dat „de voornaamste tegenstelling binnen het imperialisme de tegenstelling tussen Amerika en Engeland was”.¹⁾

Dit was in 1928 door Stalin verklaard, die toen een oorlog tussen Engeland en de Verenigde Staten voor waarschijnlijk hield.²⁾

Deze stelling werd critiekloos steeds weer herhaald door de andere leiders van de Komintern.

Op de dertiende plenaire zitting van het Executief Comité van de Komintern werd al iets duidelijker gezegd, dat Duitsland de voornaamste aanstichter van de oorlog „in Europa” was. Maar de gevolgtrekkingen hieruit in de verhouding van de andere imperialistische staten tot Duitsland bleven duister.

In 1934 meende de Komintern nog dat Groot-Brittannië in een oorlog tegen de Sowjet-Unie naast Duitsland zou staan, en dit gebrek aan doorzicht in de Engelse politiek bleef tot aan het uitbreken van de vijandelijkheden bestaan.

Terzelfdertijd meende de Komintern, dat „de brand van de nieuwe wereldoorlog in het gebied van de Stille Oceaan ontstoken zou worden”.³⁾ Dit was wat men tegenwoordig „het stormcentrum in de koloniale landen” noemt, waarbij wordt uitgegaan van de oude primitieve sociaal-democratische opvatting, dat imperialistische oorlogen uitsluitend door de strijd om koloniën worden veroorzaakt.

Dimitrofs verklaring: „De vijand is het Duitse fascisme!” gaf met één ruk de communistische beweging weer contact met de werkelijkheid.

1) Thesen van de 12e Plenaire Zitting van het E.C. van de Komintern. Internationale Presse-Korrespondenz, pg. 197. Berlijn januari 1933.

2) Zie J. W. Stalin. Verzamelde Werken. Band 11, pg. 176-177. Uitgave in het Duits in de DDR 1954.

3) Thesen van de 13e Plenaire Zitting van het E.C. „Rundschau” pag. 2, 2 januari 1934.

Dit eenmaal vaststaande, heeft hij ongetwijfeld niet alleen aan de strijdkracht van de Sowjet-Unie gedacht om deze vijand te verslaan, doch ook aan de tegenstellingen tussen Hitler en andere kapitalistische mogendheden.

Het was in zijn grote rede op het Zevende Wereldcongres maar één enkele zijdelingse opmerking, doch voor die tijd was het een nieuwigheid en ... ketterij!

Sprekende over de Verenigde Staten, keerde hij zich fel tegen „sommige kameraden” die beweerden, dat de New Deal van Roosevelt „een ontwikkeling naar het fascisme” zou zijn. „Er is een belangrijke mate van schematisme toe nodig”, zei Dimitroff bijtend, „om niet te zien, dat de meest reactionaire kringen van het Amerikaanse financierskapitaal, die Roosevelt aanvallen, juist in de eerste plaats de kracht vormen, die het fascisme in de Verenigde Staten stimuleert en organiseert.”⁴⁾

Bij zijn optreden op het Zevende Congres van de Komintern spande Dimitroff al zijn krachten in om de verstarring en verdorring, die in de communistische beweging in de afgelopen jaren had bestaan, te doorbreken.

Hij richtte zijn gehele streven op het losmaken en vrijmaken van de initiatieven van iedere partij, op de zelfstandigheid van de partijen.

Tot dit doel hield hij niet op, het doctrinairisme en „schematisme”, het „schabloneren” zoals hij het noemde, te geselen.

Ziehier een van zijn karakteristieke uitspraken: „Een werkelijk revolutionaire theorie staat onverzoenlijk vijandig tegenover elke soort van gecastreerd getheoretiseer — elk vruchteloos spel met abstracte definities”.⁵⁾

Hij zeide: „De revolutionaire theorie is de *gegeneraliseerde samengevatte ervaring* van de revolutionaire beweging; de communisten moeten in hun landen niet alleen zorgvuldig gebruik maken van de ervaring van het verleden, maar ook van die van de tegenwoordige strijd van de andere afdelingen van de internationale arbeidersbeweging.

Een juist gebruik van de ervaring betekent echter geenszins het *mechanisch, kant en klaar overbrengen* van de vormen en methoden van strijd uit het ene land naar het andere, ondanks het verschil van de verhoudingen, hetgeen in onze partijen dikwijls gebeurt. Het navolgen zonder meer — het eenvoudige kopieëren van de methoden en de vormen van het werk, zelfs van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie — in de landen waar het kapitalisme nog heerst, kan, ondanks alle goede bedoelingen, geen nut opleveren, maar slechts schade aanrichten — zoals dat in werkelijkheid ook niet zelden het geval was. Juist aan de hand van de ervaring

4) G. Dimitroff. „De arbeidersklasse tegen het fascisme”. Uitgave agentschap Amstel, Amsterdam 1935.

5) Als 4) pg. 85.

van de Russische bolsjewiki moeten wij leren in de strijd tegen het kapitaal de *éne internationale lijn* op de bijzonderheden van ieder land op levende wijze toe te passen . . ." (als 4) pag. 85)

Met de „ervaring van de Russische bolsjewiki” is hier kennelijk bedoeld hun zelfstandige en scheppende toepassing van het marxisme in Rusland, volgens de daar in 1917 heersende verhoudingen.

Dimitroff critiseerde scherp de tot dan toe gangbare methoden van de Komintern, waarbij „de tactiek en de leuzen voor alle landen volgens een bepaald patroon (werden) vastgesteld, zonder daarbij rekening te houden met de concrete situatie in ieder land afzonderlijk.” (als 4) pag. 56)

Bij zijn critiek op het internationale schematisme van de leiding van de Komintern wond Dimitroff er geen doekjes om:

„Universele recepten zijn een teken van onwetendheid. De onwetendheid moet echter juist daar het meest bestreden worden waar zij onder het masker van universele schema's optreedt”.^{o)}

Uit deze gehele stellingname van Dimitroff vloeide logisch de noodzakelijkheid van de autonomie van de communistische partijen voort.

Daartoe werd dan ook de eerste stap gedaan in de aangenomen resolutie over de werkzaamheden van het Executief Comité en Dimitroff verklaarde in zijn slotwoord nog duidelijker: „Het Congres heeft besloten . . . de *operatieve leiding* van onze beweging in de secties zelf te concentreren.” (als 4) pag. 92)

De „secties”, dat waren de partijen.

De „operatieve leiding” dat was alles, behalve de gemeenschappelijke beoordeling van de internationale vraagstukken en de gemeenschappelijke actie voor de internationale doelstellingen. Hoe hij die opvatte, ook daarover liet Dimitroff geen twijfel bestaan.

Hij zei: „Het proletarische internationalisme moet zich in ieder land zo-te-zeggen „acclimatiseren” om in de vaderlandse bodem diepe wortels te kunnen schieten. De *nationale vormen* van de proletarische klassenstrijd en de arbeidersbeweging in de afzonderlijke landen zijn niet in tegenspraak met het proletarische internationalisme; integendeel: juist in deze vormen kan men ook met succes de *internationale belangen* van het proletariaat verdedigen.” (als 4) pg. 52)

Toen tijdens de oorlog de Komintern ontbonden werd, werd de autonomie ook organisatorisch volledig en de historie heeft bewezen hoe juist Dimitroff de noodzakelijkheid daarvan heeft voorzien.

Hij hechte grote waarde aan de positie van elk land ten aanzien van het Duitse fascisme als criterium voor de gewenste vormen van strijd in dit land.

^{o)} Uit het eerste verslag van het slotwoord van Dimitroff in het orgaan van de Komintern „Rundschau”, 4e jaargang, nr. 38, pg. 1789, 15 aug. 1935.

Hij zei: „Het is niet moeilijk te begrijpen, dat het vormen van een regering van het eenheidsfront in de landen waar het fascisme nog niet aan de macht is, iets *anders* is, dan in de landen van de fascistische dictatuur. In de laatste landen is het vormen van zulk een regering *alleen* mogelijk *in het proces van de omverwerping van de fascistische macht*”. (als 4) pag. 73)

Dat wil zeggen, door een revolutie. Maar daar, waar de burgerlijke democratie behouden zou blijven en zich verder zou ontwikkelen, zou de vreedzame weg bewandeld kunnen en moeten worden.

Dimitroff, en op zijn voorstel ook het Zevende Congres, werkte een nieuwe houding uit ten aanzien van de sociaal-democratie en bepleitte niet alleen „eenheid van actie aan de basis” maar ook een formeel accoord tussen de communistische en sociaal-democratische partijen, een organisatorische binding.

Hij lanceerde voor het eerst het vooruitzicht van herstel van de politieke eenheid van de arbeiderspartij.

Aan het slot van het Congres zei hij in zijn sluitingstoespraak: „Wij hebben op dit congres koers gezet naar het stichten van *één politieke massapartij van de arbeidersklasse* — naar de opheffing van de politieke scheuring van het proletariaat, die ontstond door de politiek van klassensamenwerking der sociaal-democratie. De politieke eenheid van de arbeidersklasse is voor ons *geen manoeuvre*; het is het vraagstuk van het toekomstige lot der gehele arbeidersbeweging. Indien zich onder ons mensen zouden bevinden, die de kwestie van het toestand brengen van de politieke eenheid der arbeidersklasse als een manoeuvre zouden beschouwen, dan zouden wij tegen hen strijden als tegen mensen, die de arbeidersklasse schade toebrengen.” (als 4) pag. 92)

Hij stelde in die tijd een reeks voorwaarden voor de fusie van communistische en sociaal-democratische partijen op, die ongetwijfeld thans, dertig jaar later, anders zouden moeten luiden.

Maar het blijft een historische verdienste van Dimitroff, dat hij het als *een communistische plicht beschouwde om het initiatief tot de hereniging van de arbeiderspartij te nemen*.

Zijn opmerking, dat „de dualiteit van de leiding”, d.w.z. het bestaan van sociaal-democratische en communistische partijen, de verdere ontwikkeling van de arbeidersklasse en haar strijd bemoeilijkt, is in de afgelopen dertig jaar maar al te juist gebleken.

Hij vond dat reeds toen, in 1935, „de internationale arbeidersbeweging in de periode van het overwinnen van de verdeeldheid” trad en dat de „zaak van de vereniging van de krachten van de arbeidersklasse in een unitaire revolutionaire proletarische partij” (als 4), pag. 57) door de communisten als hun eigen zaak moest worden beschouwd.

Dimitroff keerde zich met genadeloze scherpte tegen het pralerige en stompzinnige gepraat over „revolutie” *in het algemeen*, juist in een tijd waarin de reactie en het fascisme zich versterkt hadden.

Hij verklaarde, dat de communisten om hun taken met succes te kunnen vervullen: „ten eerste: een juist gebruik (moeten) weten te maken van het wapen der *Marxistisch-Leninistische analyse* — zorgvuldig de concrete situatie en de verhouding van de klassenkrachten in hun ontwikkeling bestuderen — en in overeenstemming daarmee hun plannen van actie en strijd opstellen. Wij moeten meedogenloos de, onze kameraden niet zelden verderende gehechtheid aan verzonnen schema's, levenloze formules, kant- en klare patronen, uitbannen.

Wij moeten een eind maken aan een stand van zaken, waarbij de communisten uit gebrek aan kracht en bekwaamheid tot de *Marxistisch-Leninistische analyse*, deze analyse vervangen door algemene frasen en leuzen zoals de „revolutionaire uitweg uit de crisis” (als 4), pag. 63).

En in zijn sluitingstoespraak tot het congres dikte hij dit nog aan:

„Wij hebben opzettelijk uit de referaten, zowel als uit de besluiten van het Congres *luid-klinkende frasen* over de revolutionaire perspectieven weggelaten. Maar dit deden wij niet, omdat wij thans reden zouden hebben om het tempo van de revolutionaire ontwikkeling minder optimistisch te beschouwen dan vroeger, maar omdat wij onze partijen willen behoeden voor iedere neiging om bolsjewistische activiteit door revolutionaire frasen, of door vruchteloos [onvruchtbaar] getwist over de beoordeling van het perspectief te vervangen.

Terwijl wij een besliste strijd voeren tegen elke instelling op de spontaneïteit, wegen wij het ontwikkelingsproces der revolutie niet af als toeschouwers, maar als actieve deelnemers aan dit proces.” (als 4), pag. 95).

Hij zei, dat de partij „van de revolutionaire daad” in iedere étappe van de ontwikkeling dié stappen moest doen, die overeenkwamen met de concrete voorwaarden van de gegeven étappe „door nuchter met het politieke peil van de brede werkende massa rekening te houden.”

Hij voegde er aan toe: „De dingen nemen zoals ze zijn, zeide Marx, dat wil zeggen de belangen van de revolutie verdedigen volgens de methode, die overeenkomt met de veranderde omstandigheden. Dat is de kern van de zaak!” (als 4), pag. 95).

Merkwaardig en leerrijk, actueel ook, waren de ideeën van Dimitroff over de manier om de „ideologische strijd” te voeren, zoals wij het tegenwoordig noemen, en de eenheid in eigen rijen te bewaren.

Over het eerste zei hij o.a.: „Het Congres eist het volgen van een concrete, actieve, bolsjewistische politiek met betrekking tot alle binnenlandse en buitenlandse politieke vraagstukken van het land — tot alle actuele vraagstukken, die de levensbelangen van de arbeidersklasse, van het eigen volk en de internationale arbeidersbeweging raken.

Het Congres staat er op, op de meest besliste wijze, dat alle tactische stappen van de partijen gebaseerd zullen zijn op de nuchtere analyse van de concrete werkelijkheid — op het afwegen van de verhouding der klassenkrachten en van het politieke peil van de brede massa.” (als 4), pag. 93).

En verder: „Er wordt in het belang van de zaak van het communisme geen abstracte, maar een *concrete* strijd tegen de afwijkingen vereist ...”

„Het vervangen van de noodzakelijke concrete strijd tegen de afwijkingen door een eigenaardig soort *sport*, door het jagen naar schijnbare afwijkingen of dragers van afwijkingen, is een ontoelaatbare schadelijke overdrijving. Het is nodig in onze partij-praktijk alzijdig de ontwikkeling van het initiatief tot het stellen van nieuwe vraagstukken in de hand te werken ... en niet overhaast iedere twijfel of kritische opmerking van een partijlid naar aanleiding van een praktische taak van de beweging als één of andere afwijking te kwalificeren. Wij moeten bereiken ... dat er alleen meedogenloos wordt opgetreden tegen hen, die in hun fouten volharden en de partij desorganiseren ...

Er is in onze rijen geen plaats voor fracties of fractionele neigingen.” (als 4), pag. 94).

★

DE koers van het Zevende Congres van de Komintern was duidelijk en juist.

Die juistheid is in de praktijk gedurende vijf jaar oorlog tegen Duitsland en zijn „as” Berlijn-Rome-Tokio bewezen. Die koers heeft rijke resultaten geboekt, die het aangezicht van de wereld hebben veranderd.

Na de oorlog vond echter een terugval in de oude schema's en sectarische methoden plaats.

In het bestek van deze beschouwingen kan deze kant van het vraagstuk slechts schetsmatig behandeld worden. Enerzijds was na de nederlaag van de „as” Duitsland-Italië-Japan de koude oorlog van Amerika tegen de Sowjet-Unie ingezet en vooral tegen de voormalige satellietstaten van Duitsland en Italië, waar de socialistische revolutie gezegevierd had. Dit zijn Tsjechoslowakije, Hongarije, Polen, Roemenië, Albanië, Bulgarije.

De koude oorlog richtte zich met grote scherpte, overslaand in „hete oorlog” tegen de Aziatische volkeren, die na hun bevrijding van de Japanse overheersing, hun nationale revolutie hadden doorgevoerd. Zij richtte zich tegen de communistische partijen in de westelijke landen en de USA, alsook in de landen van Azië, Afrika en Latijns-Amerika.

Het Marshall-plan, de poging tot contra-revolutie in Tsjechoslowakije, de contra-revolutie in Griekenland, de Korea-oorlog, de poging tot contra-revolutie in Hongarije, een reeks koloniale oorlogen

tegen Vietnam, Indonesië, Algerije, enz., enz., waren er de mijlpalen van.

De deling van Duitsland als gevolg van de stichting van de Bondsrepubliek (die door de stichting van de DDR werd beantwoord), de herbewapening van de Bondsrepubliek als deel van de NAVO, waren wel de ergste verschijnselen van die koude oorlog.

De communisten hebben er zich met succes tegen verdedigd en hielden stand. Doch het zou onjuist zijn het feit over het hoofd te zien, dat deze beproevingen tot een zekere *verenging* van de communistische politiek hebben geleid, tot een herleving van het internationale schematisme, en van de methoden van de voormalige Komintern in de verhouding van de communistische partijen onderling.

Dit uitte zich op de meest betreurenswaardige manier in de periode van de Kominform, in de laatste jaren van Stalins leiding, die tot een persoonlijk bewind was ontvaard, en waarvan het conflict met Joegoslavië één der scherpste uitingen was. Niet omdat stelling genomen werd tegen de revisionistische stroming, maar om de wijze waarop dit gebeurde en de vervanging van rustige argumentatie door repressie.

Intussen begonnen zich de oude tegenstellingen tussen de imperialistische mogendheden opnieuw af te tekenen.

Het Duitse imperialisme, belichaamd in de Bondsrepubliek, heeft al sinds enkele jaren op economisch gebied de gevolgen van zijn nederlaag in de Tweede Wereldoorlog achterhaald. Op een frapant overeenkomstige manier als na de Eerste Wereldoorlog herstelden zich de Duitse industrie en handel, voltrok zich een technische ontwikkeling in West-Duitsland, waardoor het reeds enkele van zijn westelijke voormalige vijanden is voorbijgestreefd.

Met Japan is een soortgelijke ontwikkeling aan de gang. *Het naoorlogse evenwicht tussen de kapitalistische mogendheden is opnieuw verbroken.*

Kapitalistisch Duitsland rukt nu steeds nadrukkelijker aan de beperkingen die het na zijn nederlaag in 1945 werden opgelegd. Economisch heeft het die reeds geliquideerd door middel van de EEG. Nu gaat het om de territoriale begrenzing en om de begrenzing van zijn militaire bewapening, van de laatste is nog slechts het verbod tot het maken van atoomwapens overgebleven. De besliste koers op atombewapening van de Bundeswehr is daarom één der naaste stappen naar de herrijzenis van het Derde Rijk.

Aan de tegenpool staat de belangrijke toename van het gewicht dat de Sowjet-Unie in de wereldschaal werpt en die begonnen is met de eerste Spoetnik, als uiting van de technisch-militaire voor-sprong van de Sowjet-Unie op de USA, welke algemeen erkend wordt.

Het is duidelijk, dat een nieuwe nauwkeurige analyse van de po-

sities der diverse imperialistische mogendheden in deze tijd dringend geboden is.

Nogmaals, in deze beschouwingen is het ondoenlijk hierop vooruit te lopen. Het staat echter wel vast, dat de verklaringen van de internationale conferenties van 1957 en 1960 niet meer aan de tegenwoordige eisen voldoen.

Wij zijn bovendien sinds een jaar of zo geconfronteerd met de stellingen en conclusies van de leiding van de Communistische Partij van China, die het meest samenvattend in het „Voorstel voor een algemene lijn van de internationale communistische beweging” in een brief van de Communistische Partij van China aan de Communistische Partij van de Sowjet-Unie op 14 juni 1963, was neergelegd.

Deze algemene lijn van de leiding van de CP van China valt punt voor punt terug op de internationale oriëntering, de strategie en de tactiek die in de Komintern in de periode van 1928 tot aan 1935 in zwang waren en waar door het Zevende Congres eens en voor altijd een streep onder gezet werd.

Hetzelfde onvermogen om zich in de processen binnen de schoot van de imperialistische mogendheden te oriënteren, dezelfde „sjablonen” over het imperialisme *in het algemeen*, de revolutie *in het algemeen*, het „stormcentrum” in de tropen, de universele recepten, de gehele verbastering van het Marxisme-Leninisme uit die periode van de Komintern worden opgegraven en als laatste nieuwigheid op theoretisch gebied gepresenteerd.

Hier ligt een ruim arbeidsveld voor vergelijking en onderzoek voor onze geschiedenisvorsing.

Het zij in dit bestek voldoende, enkele punten uit het „voorstel” van de CP van China te citeren, die voor onze lezers wel zeer duidelijk moeten zijn. Er wordt gezegd:

„Lenin heeft er lang geleden op gewezen, dat de sociaal-democratische partijen politieke troepen van de bourgeoisie zijn, dat zij agenten van de bourgeoisie zijn in de rijen van de arbeidersklasse, de voornaamste sociale steunpunten van de bourgeoisie.”⁷⁾

Wat Lenin al niet in de schoenen geschoven wordt!

Lenin heeft dit nooit zó gezegd; hij was een te groot dialecticus om ooit zó te generaliseren en heeft in geen geval ooit de massa van de sociaal-democraten, die toch in hun partijen georganiseerd zijn, met de revisionistische politiek vereenzelvigd.

De theorie van het „sociaal-fascisme” en de „sociale steunpunt”-theorie behoorden in werkelijkheid tot de ergste politieke dwalingen van Stalin en zijn medewerkers in de vroegere Komintern.

Dimitroff heeft in 1935 geen draad van deze „theorieën” heel gelaten.

In onze tijd is het bepaald funest in de herhaling van zulke vroegere dwalingen te vervallen, *alle* sociaal-democratische partijen in

⁷⁾ „Voorstel voor een algemene lijn”, pag. 22 — Peking 1963, Duitse tekst.

alle landen over één kam te scheren, alle leiders van de sociaal-democratische partijen als „agenten” te bestempelen, enz., enz.

Het moet gezegd, dat zelfs Stalin en zijn medewerkers niet zó ver gingen en er in elk geval later op teruggekomen zijn, helaas te laat!

Mede als gevolg van dergelijke sectarische afdwalingen vond Hitler in 1933 een verdeelde Duitse arbeidersklasse tegenover zich. Alleen al op grond van de afschuwelijke ervaring, die hierop volgde, moeten de voorstellen van de Chinese CP van de hand gewezen worden.

Bij de analyse van de tegenstellingen binnen het imperialisme, in het voorstel van de CP van China, worden al evenzo in de historie gemaakte fouten herhaald.

Er wordt gezegd:

„De USA-imperialisten pogen voor zich een reusachtig wereldrijk op te richten, zoals de geschiedenis er nog geen heeft gekend, doordat zij de situatie na de Tweede Wereldoorlog benut hebben en de erfenis van de Duitse, Italiaanse en Japanse fascistten in bezit genomen hebben.” (als 4), pag. 12).

Hier wordt dus aangenomen, dat de situatie van na de Tweede Wereldoorlog onveranderd is gebleven en vooral de Duitse en Japanse imperialisten nog steeds tot de „ontferden” behoren.

Dit herinnert aan eenzelfde starheid van geest die bij de Duitse communisten en de Komintern vóór het Zevende Wereldcongres heerste, waarbij men nog steeds tegen het Verdrag van Versailles bleef strijden toen dit in feite al bijna buiten werking was geraakt, en Hitler klaar stond om het geheel te verscheuren en door zijn „Pax-Germanica” te vervangen.

Dit herinnert ook aan de manier waarop in de Komintern vóór het Zevende Congres geen verschil werd gemaakt tussen imperialistische staten waar het fascisme heerste en die, waarin burgerlijke democratische rechten voor de massa behouden waren, waarin weliswaar uitbuiting en kolonialisme voortbestonden, doch die geen belang bij oorlog hadden.

Misschien moet er rekening mee gehouden worden dat de Chinese communistische partij jarenlang een geïsoleerd bestaan heeft geleid en eerst voor kort een internationale rol begint te vervullen.

Misschien is dit de oorzaak ervan, dat zij in haar argumentatie en citatenbijbels steeds ver in het verleden teruggrijpt, zo te zeggen bij Adam en Eva begint, en geen acht slaat op de heroriëntering, die in 1935 op het Zevende Congres van de Komintern plaatsvond, evenmin als op de ervaringen in en na de Tweede Wereldoorlog.

In elk geval, wat de leiding van de Chinese CP ons thans als een fonkelende wapenrusting aanbiedt, ligt al dertig jaar bij het oud roest van de communistische beweging.

De Chinese kameraden mogen het ons niet kwalijk nemen dat wij haar niet opnieuw wensen aan te trekken.

Als wij nogmaals de voorstellen voor een „algemene lijn” van de CP van China bestrijden, en voornemens zijn dit voort te zetten, dan betekent dat niet dat wij alle argumenten die door andere partijen aangevoerd worden en hun wijze van polemiseren — zoals b.v. kortelings in een rede voor het Centraal Comité van de C.P.S.U. van kam. A. M. Soeslow tot uitdrukking kwam — tot de onze maken.

Dat is echter thans niet het belangrijkste.

Het belangrijkste is, dat wij op positieve wijze tot klaarheid pogen te komen en vooral tot een nauwkeurige Marxistisch-Leninistische analyse van de ontwikkeling in de schoot van de imperialistische mogendheden op dit ogenblik.

Daarbij moet niet alleen de balans opgemaakt worden van de ervaringen van het verleden, alle nieuwe factoren in acht worden genomen, maar ook moet worden vooruitgezien hoe de processen zich ontwikkelen kunnen, die zich thans nog in een betrekkelijk latent stadium bevinden.

Op het Zevende Congres van de Komintern stelde Dimitroff in alle openlijkheid en eerlijkheid de vraag: had het fascisme in Duitsland voorkomen kunnen worden?

En hij antwoordde: jawel!

Daarvoor was nodig geweest de in Duitsland gevoerde foutieve politiek tijdig stop te zetten, in de communistische partij het sectarisme en het schematisme uit te roeien, zich tijdig opnieuw te oriënteren in de nieuwe omstandigheden en krachtsverhoudingen.

De Tweede Wereldoorlog met zijn onnoemelijke leed voor de volkeren, die door het Duitse imperialisme ontketend werd, had voorkomen kunnen worden.

Maar wij weten nu, dat het daarvoor in 1935 al te laat was.

Het gaat er thans om de taak die destijds niet vervuld kon worden, te voleindigen en een democratische en vredelievende ontwikkeling in West-Europa te verzekeren, waardoor het Duitse imperialisme en zijn helpers niet voor de derde maal de mogelijkheid krijgen de sprong naar de wereldheerschappij te herhalen.

Wat de CPN betreft heeft zij op haar 21ste Congres de nodige voorbereidingen getroffen en de koers bepaald die haar in staat stellen moet haar nationale bijdrage hiertoe te leveren.

De heroriëntering van de politiek van de CPN steunt op een diepgaand besef van haar verantwoordelijkheid, niet alleen voor haar eigen optreden, maar ook voor het inwerken daarvan op de andere partijen, in het bijzonder op de partijen van de arbeidersbeweging.

Die heroriëntering moet daarom met beslistheid en consequentie worden doorgezet en daarvoor is de autonomie van onze partij een levensvoorwaarde.

Die autonomie is ook onontbeerlijk om in de nationale vormen

met succes de internationale belangen van de zaak van het socialisme te verdedigen, zoals reeds in 1935 het Zevende Congres van de Komintern het heeft gezegd.

Wij inspireren ons daarbij op de moed, de geestkracht en het inzicht van het Zevende Congres van de Komintern en van de miljoenen communisten, die voor de politiek van dit congres vóór en tijdens de oorlog met inzet van hun leven hebben gestreden.

POLITIEK EN CULTUUR

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der CPN

★

Abonnementsprijs f 5.50 per jaar

f 2.75 per half jaar

★

Adm. BOEKHANDEL PEGASUS

Leidsestraat 25 - Amsterdam-C.

Tel. 231138

Proefnummers worden U op aanvraag GRATIS toegezonden

Sept. 1964.

UITGAVE VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND
KEIZERSGRACHT 324, AMSTERDAM

Prijs 20 cent